

RAPLA MAAKONNA
RAHVASTIKU
VANUSELISE STRUKTUUURI
MUUTUSED
AASTAIL 2009-2013 JA
PROGNOOS AASTATEKS
2018 JA 2023

Koostas : Lembit Suvi

Paide/Rapla 2013

Sisukord

Sissejuhatus

1. Analüüsimetoodika

2. Rahvastiku vanuselise struktuuri muutused aastail 2009-2013

3. Rahvastiku vanuselise struktuuri prognoos aastateks 2013-2018-2023

Kokkuvõte

LISAD

1. Rahvastik kokku

2. 0-4 aastased lapsed

3. 20-39 aastased naised

3A. Lapsi 20-39 aastase naise kohta

4. Noorte lahkumine %-des

5. 0-4 aastaseid lapsi ühe 20-39 aastase naise kohta

6. 0-14 aastased

7. 15-24 aastased

8. 25-44 aastased

9. 45-64 aastased

10. 25-44 aastaste suhe 45-64 aastaaste arvu (rahvastiku töövõime potentsiaal)

10A. 25-44 aastaste suhe 45-64 aastaaste arvu (indeksid)

11. 65 aastased ja vanemad

12. Laste (0-14) ja vanurite (65+) arvu suhe (L/V) e rahvastiku demograafiline potentsiaal

12A. Laste (0-14) ja vanurite (65+) arvu suhe, indeksid

13. Tööjõu taastootmise indeks, 10-19 aastaste arvu suhe 55-64 aasta vanuste arvu (TT)

13A. 10-19 aastaste arvu suhe 55-64 aasta vanuste arvu, indeksid

14. 7-aastaste laste arv

15. 7-14 aastaste laste arv

16. 0-14 aastaste % kogu rahvastikust

17. 65 ja vanemate elanike % kogu rahvastikust

Lisa 18. Valdade andmed

Sissejuhatus

Pärast Eesti taasiseseisvumist on riigis viimase 20 aasta jooksul toimunud kardinaalsed sotsiaalmajanduslikud muutused, mis kajastuvad ka rahvastiku paiknemises ja struktuuris ning demograafilises käitumises.

Neil aastail on toimunud rahvastiku vananemine ja sündivuse vähenemine ning naiste sünnitusea tõus. Töökohtade kadumine maapiirkondades on toonud kaasa noorte lahkumise oma kodukohast. Ohuks on saanud, et rahvastik ei suuda end enam taastoota.

See kajastub ka Raplamaa rahvastiku osas. Juba 2009. aastal oli maakonnas lapsed (0 - 14 a) vähem kui vanureid (65 a ja vanemad) ning vastav suhtarv maakonna kohta oli 0,99.

Laste arvu muutused, rahvastiku vananemine ning noorte lahkumine kodupiirkondadest tingib lähiaastail paratamatult lasteasutuste ja koolivõrgu ümberkorraldamise.

Maakonna valdade rahvastiku arv erineb ca 14 korda. Suurima elanike arvuga on Rapla vald - 9579 elanikku ja väikseim Käru vald - 641 elanikku.

Avalike teenuste kättesaadavuse vähenemine maa-asulates tingib varem või hiljem ka haldusterritoriaalse ümberkorraldamise nii maakonnas kui ka kogu riigis. Rahvastiku demograafilise struktuuri vananemine toob kaasa demograafilise potentsiaali nõrgenemise ja tööealise elanikonna vähenemise, see omakorda toob kaasa negatiivsed mõjud majandusele.

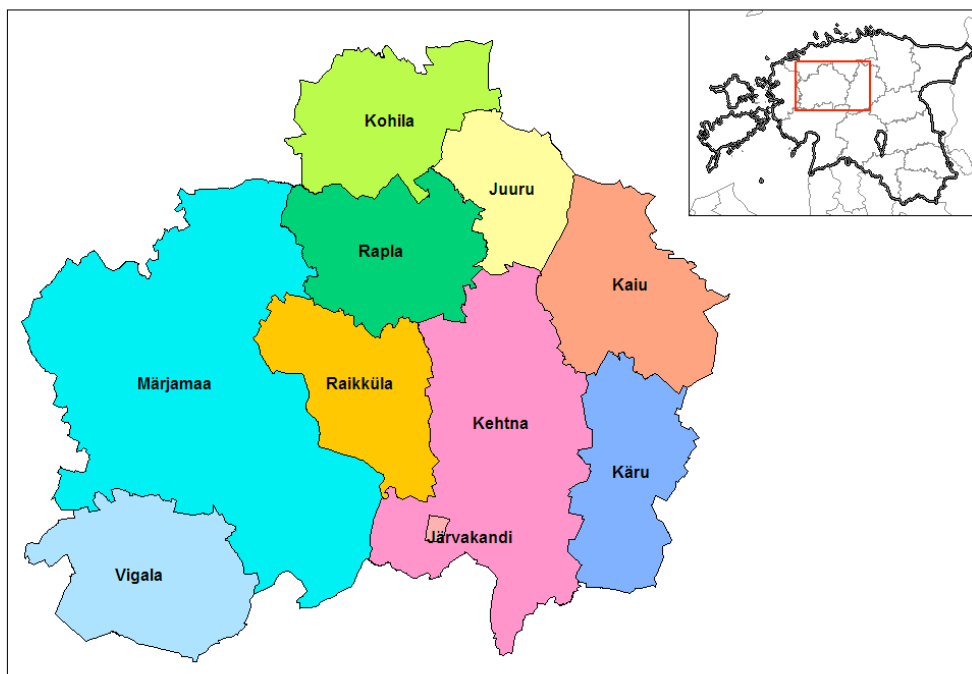
Käesoleva uurimustöö ülesandeks on analüüsida Rapla maakonna rahvastiku vanuselise struktuuri muutusi aastail 2009 - 2013 ning anda rahvastiku struktuuri prognoos aastate 2013 kuni 2023 kohta sh nii kogu maakonna kui maakonna valdade lõikes.

Rapla maakond

Rapla maakond asub Põhja- ja Kesk-Eestis. Raplamaa naabriteks on Harju, Järva, Pärnu ja Lääne maakond.

Rapla maakonnas on 1 linn, 3 alevit, 13 alevikku ja 264 küla. Maakonnakeskus on vallasine linn Rapla. Rapla vallasine linn asub Tallinnast 53 km, Jõhvist 212 km, Tartust 157 km ja Pärnust 87 km kaugusel.

Maakonda läbivad mitmed olulised ühendusteed: Tallinn–Pärnu–Riia (Via Baltica) ja Tallinn–Viljandi maantee. Rapla on raudtee abil ühendatud Tallinna, Pärnu ja Viljandiga.

Rapla maakonna pindala on 2 979,71 km², rahvaarv 36 013 (2013), asustustihedus 11,9 elanikku km² kohta. Enamuse maakonna rahvastikust moodustavad eestlased.

Rapla maakond on nii rahvaarvult kui ka pindalalt Eesti 7. maakond.

Maakonnas on 10 omavalitsust: Juuru, Järvakandi, Kaiu, Kehtna, Kohila, Käru, Märjamaa, Raikküla, Rapla, Vigala.

1. Analüüsimetoodika

Rahvastiku vanuselise struktuuri muutustest aastail 2009 - 2013 annavad ülevaate elanike arvu ja vanuselise struktuuri võrdlused 2009 ja 2013 aastail. Andmed on esitatud vastavate aastate 1. jaanuari seisuga.

Analüüsi läbiviimiseks on kogu elanikkond esmalt jaotatud 5 aasta kaupa vanusegruppidesse : 0-4, 5-9 10-14 jne. Nende alusel on võrreldud erinevate elanike gruppide arvu muutusi ja koostatud ka vastavad prognoosid aastateks 2018 - 2023.

Koondina on kogu analüüs esitatud viie suurema vanusegrupi lõikes maakonna kui terviku ja kõigi valdade lõikes.

Valitud vanusegruppideks on:

- 0-4 aastased lapsed,
- 0-14 aastased lapsed,
- noored 15-24 aastased,
- nooremad tööealised 25-44 aastased,
- vanemad tööealised 45-64 aastased ja
- vanurid 65 aastased ja vanemad kokku.

Edasine analüüs põhineb järgneval näitel:

	2009	2013	2018
0 - 4	2010	1917	
5 - 9	1760	1846	1917
10 - 14	2017	1694	1846

Sellel põhimõttel on kõigi vanusegruppide väärtused antud kuni 80-aasta eluaastateni.

Prognoositavate 0-4 aastaste laste arvu arvutamise aluseks on võetud 0-4 aastaste laste arv ühe 20-39 aastase naise kohta. Nimetame antud näitajat naiste *sünnitusaktiivsuseks*. Kuna naiste arv muutub aastate lõikes, on prognoosi arvutamise aluseks viimase viie aasta (2009 - 2013) keskmine näitaja iga valla kohta. 2013. aastal oli neid naisi maakonnas 4657 ning 0-4 aastaseid lapsi 1917, siis saame naiste sünnitusaktiivsuseks 0,4 last ühe 20-39 aastase naise kohta. Kui nende naiste arvuks 2018. aastaks prognoositakse 4332, siis saame 2018. aasta 0-4 aastaste arvuks teoreetiliselt 1516. Kuna erinevate valdade lõikes on nii naiste sünnitusaktiivsus kui ka 20-39 aastaste naiste arv erinev siis 0-4 aastaste laste arv kogu maakonna lõikes võib tulla summaarselt teoreetilisest erinev.

Suurimad erinevused 2009. ja 2013. aasta andmetel on 15-24 ja 25-29 aastaste noorte ja vanurite osas.

Kui kogu maakonnas oli noori järgnevalt:

	2009	2013	Erinevus-%

15-19	3043	2130	
20-24	3070	3028	-0,49
25-29	2605	2555	-16,78

2009. aasta 20-24 aastastest noortest (3070) jäi 2013. aasta 25-29 aastaste vanusegruppi 16,78% vähem so 2555 noort. Nimetame antud näitaja *noorte lahkumiseks kodupiirkondadest*. Nende kahe vanusegruppide erinevused on aluseks kõigi valdade noorte lahkumise hindamiseks.

Siit järeldub et enam noori lahkub kodupiirkondadest just 20-29 aastasel ja elanike arv jääb suhteliselt püsivaks alates 30 eluaastast kuni 65 eluaastani. Vastavad arvutused on tehtud iga valla kohta.

Samal põhimõttel on arvatud ka vanurite arvu muutused: alates 60-64 aastaste vanusegrupist kuni 85 aastaste ja vanemate grupini.

	2009	2013	Erinevus-%
60-64	1973		
65-69	1841	1746	-11,51
70-74	1462	1614	-12,33
75-79	1189	1184	-19,02
80-84	799	851	-28,43
85+	532	640	-19,90

Igas vallas on need muutused erinevad ning iga vallapiirkonna kohta on arvatud omad vanusegruppide muutuste protsendid.

Demograafilise potentsiaali näitlikuks hindamiseks on kasutatud laste (0-14 aastased) arvu suhet vanurite arvu. 2009. aastal oli see maakonnas 0,99 siis 2013. aastal vaid 0,9. Seega juba lähiajal ei jõua rahvastik end enam taastoota. Tööjõu potentsiaali hindamiseks on kasutusele võetud *nn. tööjõu taastootmise indeks*, mis väljendub 10-19 aastaste, kui lähiajal tööturule sisenejate arvu, suhet 55-64 aastaste, kui lähiajal tööturult lahkujate (pensioniiikka jõudvate) arvu. Eraldi on antud muutused ja prognoosid 7 aastaste laste ja 7-14 aastaste laste kohta.

2. Rahvastiku vanuselise struktuuri muutused aastail 2009-2013

Aastatel 2009¹ kuni 2013² on Rapla maakonna elanike arv püsinud suhteliselt stabiilne, vähenemine vaid 3,4% võrra. Maakonna valdades on elanike arv kõige enam vähenenud Vigalas ja Raikkülas, vastavalt -9,1 ja -7,2 % võrra. Kõige stabiilsem on elanike arv olnud Kohila vallas, kus elanike arv on suurenenud 0,6% võrra. Suhteliselt stabiilne on elanike arv olnud ka Rapla vallas (-0,5%).

Vanusegruppidest vähenes kõige enam 15-24 aastaste elanike arv e -15,6% võrra. Aastail 2009-2013 vähenes samuti 20-39 aastaste naiste arv maakonnas -6,75% võrra. Suurim naiste arvu vähenemine oli Kärus, Vigalas ja Märjamaal. Naiste *sünnitusaktiivsus (vt lisa 3A)* on võrreldes 2009. aastaga jäänud suhteliselt stabiilseks. 2013. a. oli see maakonnas 0,41 last 20-39 aastase naise kohta. Kõrgeim oli see Kohilas (0,46), Kärus (0,44), Juurus (0,42) ja Raplas (0,43). Alla maakonna keskmise oli see näitaja Järvakandi (0,38), Kaiu (0,33), Raikküla (0,29) ja Vigala (0,3) vallas. Hoolimata sünnituseas olevate naiste arvu ligi 7%lisest vähenemisest, vähenes 0-4 aastaste laste arv kogu maakonnas vaid -4,9% võrra. 0-4 aastaste arv suurenes aga Juuru ja Rapla vallas, vastavalt 16,23 ja 6,6% võrra. Suurim väikelaste arvu vähenemine oli Kaiu, Vigala ja Raikküla vallas vastavalt 20,0%, 19,6 ja 15,2% võrra.

Oluliselt vähenes maakonnas ka 0-14 aastaste arv (-5,8% võrra). Suurim kuni 14 aastaste arvu vähenemine oli Vigala, Kaiu ja Raikküla vallas vastavalt -28,2, -21,97 ja -18,1% võrra. See seab ohtu lähitulevikus nende valdade tööjõuga kindlustatuse ja koolides vajaliku laste arvu täitumise. Kõige stabiilsem on olnud 0-14 aastaste arv Kohila, Rapla ja Kärus vallas.

Laste arvu muutusi maakonnas ja valdades kajastavad *lisad 2 ja 6*.

0-14 aastaste osakaal (*vt lisa 16*) kogu maakonna rahvastikus oli siiski suhteliselt stabiilne, nende osakaal moodustas 2009 ja 2013 aastal vastavalt 15,5 ja 15,2% elanike arvust. Selline osakaalu stabiilsus tagati põhiliselt Kohila ja Rapla valla arvel, kus kuni 14 aastaste osakaal 2013. aastal moodustas vastavalt Kohila vallas 18% ja Rapla vallas 16,2%. Kõige väiksem oli nende osakaal Vigala (10,4%) ja Raikküla (12,1%), Kaiu (12,6%) ja Järvakandi vallas (12,9%).

Suurimaks probleemiks elanike arvu dünaamikas võrreldes 2009. aastaga on 20-24 aastaste noorte vähenemine. Noorte arvu vähenemist iseloomustab 2009 aasta 20-24

---

¹ Seisuga 1. jaanuar 2009, sama ka edaspidi

² Seisuga 1. jaanuar 2013, sama ka edaspidi

aastaste noorte võrdlus 2013 aasta 25-29 aastaste arvuga. Neid muutusi kajastab *lisa 4*. Toodud noorte arvu muutused on aluseks iga valla elanike arvu prognoosimisel.

Nende arv vähenes maakonna kõigis valdades. Kogu maakonnas kokku vähenes 20-24 aastaste arv -16,8% võrra. Suhteliselt paiksemad on olnud noored mehed, sest nende arv vähenes -12,6% ja naistel arv -21,3% võrra. Kõige enam vähenes noorte arv Käru ja Juuru vallas vastavalt -31,8% ja -30,7% võrra. Naiste osas vähenes 20-24 aastaste arv üle 30% Kaiu, Järvakandi, Raikküla, Käru ja Kehtna vallas. Suhteliselt paiksemad on olnud Kohila ja Rapla valla noored, kus nende arv vähenes vastavalt -9,2 ja -9,8% võrra ja seda nii meeste kui naiste osas.

Rahvastiku töövõime potentsiaali kajastab tööealiste osakaal maakonna rahvastikus. Maakonna tööealised on jaotatud kahte vanuse gruppi: 25-44 aastased e nooremad tööealised (*vt lisa 8*) ja 45-64 aastased e vanemad tööealised (*vt lisa 9*). Võrreldes 2009. aastaga on mõlema vanusegrupi elanike arv olnud suhteliselt stabiilne. 25-44 aastaste arv on vähenenud -2,1%. Samas kasvas vanemate tööealiste arv 1,1%, mis näitab tööealiste suhtelist vananemist. Nooremate tööealiste arv vähenes aastail 2009-2013 kõige enam Vigalas (-16,4%) ja Raikkülas (-15,4%). Samas kasvas nende arv Kaius 14,3% ja Kohila vallas 3,7% võrra ning Rapla vallas 0,8% võrra. Ülejäänud valdades oli nende arvu vähenemine 10% piirides.

Ka vanemate tööealiste arv on aastail 2009-2013 olnud suhteliselt stabiilne ning nende arvu muutused maakonna erinevate piirkondade vahel jäävad vaid mõne protsendi piiridesse.

Kui võrrelda 25-44 aastaste ja 45-64 aastaste suhet (*vt lisa 10*), siis selgub, et nooremate tööealiste arv maakonnas kokku ületab vanemate tööealiste arvu. 2009. aastal oli selle suhte väärtus üle 1,0 enamikes valdades, 2013. aastal aga vaid Kohila (1,27) ja Rapla vallas (1,09). Kõige enam on tööjõud vananenud Kaiu, Vigala ja Raikküla vallas. Kokkuvõttes võib märkida, et hoolimata mõningasest tööealiste vananemisest kogu maakonnas, on viimase 5 aasta jooksul säilinud tööealiste elanike potentsiaal ning maakond on lähiaastatel tagatud tööealise elanikkonnaga.

Võrreldes 2009 aastaga on 2013. aastal suurenenud vanurite (65 ja vanemad) arv kogu maakonnas 3,7% (*vt lisa 11*). Vanurite arvu muutused on olnud igas vallas erinevad, sest arvutuste aluseks on võetud iga konkreetse valla summaarsed viie aastaste vahemikega vanuse-gruppide muutused võrreldes 2009. aasta ja 2013. aasta vanusegruppide viie aasta jooksul toimunud muutustega. Vanurite arvu muutused maakonna valdade lõikes jäävad 10% piiridesse. Enam on nende arv suurenenud Kaiu (9,3%), Vigala (8,4%), Rapla (6,7%) ja Kohila (5,9%) vallas. Samas on nende arv

vähenenud Järvakandi, Kehtna vallas. Võrreldes 2009. aastaga on vanurite osakaal (*vt lisa 17*) maakonna elanikkonnas kasvanud 2013. aastaks 15,6%-st 16,8%-ni. Suurim vanurite osakaal 2013. aastal oli Järvakandi (28%), Kärü (21,1%) ja Vigala vallas (19,4%). Alla maakonna keskmise oli nende osakaal 2013 aastal Kohila (13,5%), Kehtna (14,9%), Juuru (16,0%) ja Rapla (16,5%) vallas.

Kogu *rahvastiku demograafilist potentsiaali* iseloomustab laste (0-14 aastaste) arvu suhe vanurite (65 ja vanemate elanike) arvu (*vt lisa 12*). Võrreldes 2009. aastaga on see näitaja vähenenud 0,99-lt 0,90-ni. Rapla maakonna rahvastik ei suuda enam end taastoota. Kui veel 2009. aastal oli see näitaja üle 1,0 Kohila, Rapla, Kaiu ja Juuru vallas, siis 2013. aastal ületas vanurite arv laste arvu kõigis valdades välja arvatud Kohilas (1,33). Kõige madalam oli see näitaja Järvakandi vallas (0,46). Alla maakonna keskmise oli laste ja vanurite suhe 2013. aastal Järvakandi (0,46), Vigala (0,54), Kaiu (0,74), Kärü (0,66), Raikküla (0,66) ja Märjamaa vallas (0,78).

Tööjõu demograafilist potentsiaali iseloomustab lähiajal tööturule sisenejate (10-19 aastaste) arvu suhe lähiajal pensionile siirdujate (55-64 aastaste) arvu. Kui 2009. aastal oli see näitaja enamikes valdades üle 1,0 ja maakonnas kokku 1,17, siis 2013. aastal oli see näitaja maakonna kui terviku kohta 0,84. Kõige madalam oli see Järvakandi vallas (0,66) ja Kärü vallas (0,71). Ülejäänud valdades jäi selle näitaja väärtus 0,9-0,75 vahemikku. Siit järeldub, et tööjõu demograafiline potentsiaal maakonnas on nõrgenenud ning tööjõud ei suuda enam end enam taastoota, peamiselt seoses suhteliselt suure protsendi noorte lahkumisega maakonna valdadest.

Koolivõrgu arendamise seisukohalt on oluline nii 7 aastaste kui ka 7-14 aastaste laste arv ja nende arvude muutused. Nende arvu muutused kajastuvad analüüsi *lisades 14 ja 15*. Võrreldes 2009. aastaga on kogu maakonnas 7. aastaste laste arv suurenenud 24 koolimineja lapse ehk 7,04% võrra. Suurenenud on 7. aastaste laste arv kõigis valdades, välja arvatud Vigala, kus nende arv vähenes vastavalt 5 lapse, ehk -45,5% võrra ja Kaiu vald, vähenemine samuti 5 lapse võrra ehk -35,7%. Seega võib mainida, et kooliminejate laste arv on kogu maakonnas veidi kasvanud.

Samas tuleb tõdeda, et 7-14 aastaste laste arv on kogu maakonna lõikes vähenenud 249 lapse ehk -8,3% võrra. Suurenenud on kooliealiste arv vaid Juuru vallas. Suurim 7-14 aastaste arvu vähenemine on toimunud Vigala, kus nende arv vähenes vastavalt 42 ehk -34,4% võrra ja Märjamaa vallas vähenemine 124 lapse ehk -19,3% võrra.

3. Rahvastiku vanuselise struktuuri prognoos aastateks 2013-2018-2023

Kogu rahvastiku vanuselise struktuuri prognoos on teostatud vastavalt esimeses peatükis esitatud uurimusmetoodikale ja eelmises peatükis toodud ülesehitusele vastavalt rahvastiku demograafilise käitumise trendidele. Põhiline prognoos antakse 2018 aasta suhtes. Kuna riigi sotsiaalmajanduslik olukord muutub väga kiiresti, siis 2023. aasta kohta toodud andmeid tuleb võtta hüpoteetiliselt.

Võrreldes 2013. aastaga väheneb 2018. aastaks maakonna elanike arv vaid -2,1% võrra. Kõige enam väheneb elanike arv Järvakandi ja Raikküla vallas, vastavalt -5,6 ja -4,9% võrra. Kohila ja Rapla vallas jääb elanike arv põhiliselt 2013. aasta tasemele. Teistes valdades jääb vähenemine 3-6% piiridesse. 2023. aastaks väheneb elanike arv võrreldes 2013. aastaga kogu maakonnas -4,35% võrra, kusjuures suurim on elanike arvu vähenemine Järvakandi, Käru ja Raikküla vallas vastavalt -12,9 ja -9,98, -9,4% võrra.

0-4 aastaste laste arv väheneb kogu maakonnas 2018. aastaks -8,4% ja 2023. aastaks -18,2% võrra. Suurim väikelaste arvu vähenemine toimub Käru (-15,6%) ja Juuru (-17,2%) vallas. Teistes valdades jääb 0-4 aastaste laste vähenemine 10% piiridesse. 2023. aastaks jätkub suur laste arvu vähenemine võrreldes 2013. aastaga Juuru vallas (-32,4%) ja Käru vallas (-31,3%). Nendes valdades on ka suurim 20-39 aastaste naiste arvu vähenemine. Teistes valdades jääb 0-4 aastaste laste vähenemine 20% piiridesse. Väikelaste arvu vähenemise põhjuseks on sünnitusealiste (20-39) naiste arvu vähenemine ja tagasihoidlikum naiste sünnitusaktiivsus (arvestuse aluseks on võetud aastate 2009-2013 sünnitusealiste naiste keskmine sünnitusaktiivsus). Kogu maakonnas väheneb 2018. aastaks 0-4 aastaste arv 161 lapse võrra ja 2023. aastaks võib 0-4 aastaste arv kogu vallas väheneda 349 lapse võrra.

Seoses eelneva perioodi laste kõrge sündivusega ning sündivuse suhtelise stabiliseerumisega, jääb 0-14 aastaste laste arv 2018. aastaks peaaegu 2013. aasta tasemele, s.o. kasvab 1,1% võrra. 0-14 aastaste arv kasvab ligi pooltes valdades, sh Kohila vallas 6,0% võrra. Väheneb aga enam Raikküla vallas (-13,3%). 2023. aastaks väheneb hüpoteetiliselt 0-14 aastaste laste arv 216 lapse võrra. Selleks ajaks on suurim laste vähenemine Raikküla vallas (-18,5%). Teistes valdades jääb selleks ajaks laste arvu vähenemine 10% piiridesse.

Nagu eelneval perioodil (2009-2013) on ka aastaks 2018 probleemiks noorte lahkumine kodupiirkondadest, mis kajastub 15-24 aastaste noorte arvu vähenemises. Kogu maakonnas väheneb noorte arv 2018. aastaks 1334 noore võrra ehk 25,9% võrra. Suurim noorte arvu vähenemine toimub Käru (-41,3%), Kehtna (-32,7%), Järvakandi (-34,3%) ja Vigala (-32,8%) võrra. 2023. aastaks väheneb 15-24 aastaste arv maakonnas 1618 elaniku

ehk enam kui 1/3 võrra. Suhteliselt väiksem on nende arvu vähenemine valdadest vaid Kohilas ja Raplas.

2018. aastaks jääb nooremate tööealiste arv 2013. aasta tasemele ning 2023. aastaks väheneb nende arv kogu maakonnas 737 elaniku ehk -7,5% võrra. Nende arv kasvab aga Kaiu vallas.

Seoses nooremate tööealiste arvu vähenemisega kasvab vanemate tööealiste (45-64 aastased) arv 2018. aastaks kogu maakonnas 3,2% võrra ning nooremate ja vanemate tööealiste arv võrdsustub. See annab märku tööjõu teatud vananemisest maakonnas. Põhiliselt suureneb vanemate tööealiste arv Rapla ja Kohila vallas.

Hästi kajastub nooremate ja vanemate tööealiste arvulist vahekorda nende arvude omavaheline suhe. Võrreldes 2013. aastaga jääb kogu maakonnas 2018. aastaks nende suhe suhteliselt stabiilseks, vastavalt 1,04 ja 1,0, kuid seda vaid Kohila ja Rapla valla arvel. Teistes valdades jääb see näitaja alla 1,0, jäädes 0,8 ja 0,9 piiridesse. Seega väga olulist tööjõu vananemist kuni 2018. aastani veel ei toimu. 2023. aastaks jääb nende vanusegruppide suhe 1,0 kuni 0,8 piiridesse. Enam vananevad tööealised Raikküla vallas.

Rahvastiku vananemisest maakonnas annab märku ka vanurite arvu suurenemine 2018. aastaks 2,5% ja 2023. aastaks 8,4% võrra. Kõige kiiremini vananeb elanikkond Vigala ja Kaiu vallas. Kui 2013. aastal moodustasid vanurid 16,8% kogu elanikkonnast, siis 2018. aastal moodustavad nad juba 17,6 ja 2023. aastaks 19% kogu elanike arvust maakonnas. 2013. aastaga võrreldes muutub kogu maakonna *tööjõu demograafiline potentsiaal*, mida eelnevalt hindasime laste (10-19 aastaste) suhtena vanurite (65. aastased ja vanemad) arvu. Kui 2013. aastal oli selle suhte väärtus 0,84, siis 2018. aastal 0,74 ja 2023. aastal 0,76. Väga nõrk on see näitaja Vigalas, Kaius ja Raikküla vallas, kus selle näitaja väärtus jääb 2023. aastaks alla 0,5. Sellest järeldub, et maakonna tööjõud ei suuda enam ennast taastoota ning maakonna elanikkond vananeb.

Tänu sünnitusealiste naiste sünnitusaktiivsuse kasvule aastail 2009-2013 kasvab kogu maakonnas ja kõigis valdades 2018. aastaks 7. aastaste laste arv, 2023. aastaks jääb nende arv põhiliselt 2013. aasta tasemele. Tänu eelnevate perioodide kõrgemale sündivusele kasvab 2018. aastaks 7. aastaste laste arv kogu maakonnas 441 lapseni.

Koolivõrgu planeerimise aluseks on kooliskäijate laste (7-14 aastaste) arvu muutused. Võrreldes 2013. aastaga nende arv aastaks 2018 isegi kasvab 350 kooliealise lapse võrra. Koolilaste arv kasvab enamikes valdades, vaid Raikküla ja Vigala vallas väheneb nende arv vastavalt 24 ja 12 kooliealise lapse võrra. Ka 2023. aastani jätkub kooliealiste arvu

kasv 2752-lt 2013. aastal 2955-ni 2023. aastal, s.o. 7,4% võrra. Samas muutub probleemseks koolide tulevik Käru ja Kaiu vallas, kus 7. aastaseid lapsi on 2018. aastal vastavalt 5 ja 8 ning 7-14 aastaseid lapsi vaid vastavalt 46 ja 70.

Kokkuvõte

Võrreldes 2009. aastaga on Rapla maakonna elanike arv olnud suhteliselt stabiilne. Kogu maakonna elanike arv on vähenenud 1272 inimese, ehk 3,4% võrra. Valdade lõikes on elanike arv enam vähenenud Vigala ja Kaiu vallas. Rahva arvu vähenemine jätkub ka 2018. ja 2023. aastaks ja vastavalt (võrreldes 2013. aastaga) -2,1% ja -4,4% võrra. Siiski vähenemist ei saa pidada eriti oluliseks ning võib öelda, et kogu maakonna elanike arv jääb suhteliselt stabiilseks. Ohuks on aga nii sünditusealiste naiste (20-39 aastaste naiste) arvu vähenemine 2018. aastaks -7% ja 2023. aastaks juba -16,7% võrra, mis toob kaasa ka laste arvu vähenemise. Nii vähenes aastail 2009-2013 0-4 aastaste laste arv kogu maakonnas 4,9% võrra ning laste arvu vähenemine jätkub ka 2018 ja 2023. aastaks (võrreldes 2013. aastaga) vastavalt 8,4 ja 18,2% võrra. See tingib edaspidi maakonnas lasteasutuste võrgu ümberkorraldamise vajaduse.

Võrreldes 2009. aastaga vähenes ka 0-14 aastaste laste arv kogu maakonnas 5,8% võrra. Nende arv vähenes kõigis valdades välja arvatud Rapla, Käru ja Kohila vallas, kus nende arv kasvas vastavalt 28, 1 ja 8 lapse võrra. Suurim laste arvu vähenemine toimus Vigala vallas, kus 0-14 aastaste laste arv vähenes 28,2%. 2018. aastaks 0-14 aastaste arv stabiliseerub ning jääb 2013. aasta tasemele, kuid seda põhiliselt Kohila ja Rapla valla laste arvu kasvu arvel. 2018. aastaks kasvab laste arv veel mõne protsendi võrra Juuru, Järvakandi ja Kehtna vallas. Kuid 2023. aastaks väheneb laste arv kõigis valdades (va Juuru +1,3%) ja kogu maakonnas kokku 4% võrra. Suurim vähenemine toimub Raikküla vallas (-18,5%).

Suurimaks probleemiks maakonnas on suhteliselt kõrge 15-24 aastaste elanike arvu vähenemine, s.o. noorte lahkumine oma kodupiirkondadest. Kogu maakonnas vähenes nende arv perioodil 2009-2013 955 noore ehk 15,6% võrra. 15-24 aastaste arvu suurim vähenemine oli Kaiu, Kehtna ja Käru vallas, kus nende arv vähenes vastavalt -27,1, -25,4% ja -24% võrra. Noorte arvu vähenemine jätkub ka 2018. ja 2023. aastaks, vastavalt 25,9% ja 31,4% võrra. Seega 2023. aastaks väheneb 15-24 aastaste arv enam kui 1/3 võrra. 2023. aastaks on suurim noorte arvu vähenemine Vigala (-57,5%) , Raikküla (-45,5%) ja Kaiu (-44,9%) vallas. Maakonna keskmisest on noorte vähenemine väiksem vaid Kohila, Rapla ja Järvakandi vallas.

Suhteliselt stabiilne on aastail 2009-2013 olnud tööealiste arv ja seda nii nooremate (25-44 aastased) kui ka vanemate tööealiste (45-64 aastased) hulgas. Mõnevõrra on aastail 2009-2013 kasvanud vanemate tööealiste arv, s.o. 1,14% võrra. 2018. aastaks tasakaalustub nooremate ja vanemate tööealiste arv ning juba 2023. aastal hakkavad domineerima vanemad tööealised, mis annab märku tööealiste elanike vananemisest maakonnas. Kui 2009. aastal oli nooremate ja vanemate tööealiste vanusegruppide suhe 1,08, siis 2013. aastal 1,04. 2018. aastaks tasakaalustub vanemate ja nooremate tööealiste arv, kuid seda vaid Kohila ja Rapla valla tööealiste arvel. Teistes valdades on see näitaja 2018. aastal juba alla 1,0 (va Käru 1,01) ning 2023. aastaks ületab vanemate tööealiste arv juba nooremate tööealiste arvu peaaegu kõigis valdades (va Kaiu 1,02, Vigala 1,00).

Seoses elanikkonna vananemisega suureneb kogu maakonnas ka vanurite arv. Võrreldes 2009. aastaga suurenes nende arv 2013. aastaks kogu maakonnas 3,7% ja 2013. aastaga võrreldes suureneb nende arv omakorda 2018. aastaks 2,5% võrra ja 2023. aastaks juba 8,4% võrra. 2009. aastal oli vanurite osakaal maakonnas 15,6%, 2013. aastal aga juba 16,8%. 2018 ja 2023. aastaks vastavalt 17,6% ja 19,0%. 2013 aastal oli suurim vanurite osakaal Järvakandi (28%), Käru (21,1%) ja Vigala vallas (19,4%). Madalaim oli vanurite protsent Kohila (13,5%), Kehtna (14,9%), Juuru (16,0%) ja Rapla vallas (16,5%). 2023. aastaks moodustavad vanurid üle 20% enamikes valdades, vaid Juuru, Kohila Kehtna ja Rapla vallas jääb nende protsent alla 20%.

Rahvastiku demograafilist potentsiaali iseloomustav laste ja vanurite suhte väärtus 2009. aastal oli 0,99, siis 2013. aastal 0,90, kuid 2018. aastaks vanurite ülekaal kasvab, mil selle suhte väärtuseks on 0,88 ja 2023. aastaks 0,80. Seega ei suuda maakonna rahvastik juba praegu ennast taastoota. 2018. ja 2023. aastal ületab laste arv vanurite arvu vaid Kohila vallas.

Võrreldes 2009. aastaga suurenes 2013. aastaks 7. aastaste laste arv kogu maakonnas 24 lapse võrra (-7,04%). 7-aastaste laste arvu kasv jätkub ka kuni 2018. aastani, mil nende arv võrreldes 2013. aastaga kasvab 76 lapse võrra. 7. aastaste laste arv kasvab kuni 2018. aastani kõigis maakonna valdades (va Järvakandi). 2023. aastaks jääb 7. aastaste laste arv juba alla 2013. aasta tasemele.

Võrreldes 2009. aastaga 2013. aastaks vähenes 7-14. aastaste arv kogu vallas 249 lapse ehk 8,3% võrra, kuid alates 2013. aastast nende arv kasvab ning 2018. aastal on nende arv kogu maakonnas juba 3102, ületades isegi 2009. aasta vastava arvu. Võrreldes 2013. aastaga tõuseb 2018. aastaks kooliealiste arv enamikes maakonna valdades, kusjuures Kohila vallas kasvab nende arv 28%, Rapla vallas 15% ja Käru vallas 38,6% võrra.

Kokkuvõttes võib öelda, et Rapla maakonna demograafiline struktuur on suhteliselt elujõuline ning kuni 2018. aastani on see veel suhteliselt stabiilne. Elanikkond on küll veidi vananenud kuid, siiski on tagatud tööealiste elanike demograafiline potentsiaal. Suurimaks ohuks on aga noorte lahkumine kodupiirkondadest ja ka sünnitusealiste naiste arvu vähenemine, mis toob kaasa väikelaste arvu vähenemise ning kaugemas perspektiivis maakonna demograafilise potentsiaali nõrgenemise.

Vaatamata eeltoodule tuleb siiski toetudes käesolevale uurimisele ümber vaadata lasteasutuste võrk, et muuta see veelgi efektiivsemaks.

Nagu igasugune prognoos saab tugineda juba olemasolevate trendide arvestamisele ja arvude loogikale, jääb käesolevgi ennustus tõepäraseks juhul, kui elanikkonna demograafilises käitumises ning kogu maakonnas ei toimu erakorralisi sotsiaalmajanduslikke muutusi. Sel juhul peaks toodud rahvastikuprognosis realselt toimima kuni 2018. aastani. 2023. aastaks toodud prognoos on tuletatud seniste arvude loogikast ja on arvestatav hüpoteesina, mis võib muutuda lähimas tulevikus eriliste sotsiaalmajanduslike meetmete kasutusele võtmisega Rapla maakonnas.